

Olvasóink írják

Botswana ege alatt

Csillagászati szempontból jól alakult számomra az elmúlt év. Átlagos számú változóészlelést végeztem, és továbbra is követtem a déli ég binokulár-változóit. Valószínűleg elsőik között vettem észre az RY Sagittarii elhalványodását, mely júniusban kezdődött, amikor a szokottnál halványabbnak, 7,2 magnitúdónak láttam. A csillag két héten át lassacskán halványodott 7,5 és 8,0 magnitúdó között, júliusi „végleges” elhalványodásáig. Október közepén láttam újra, 10,2 magnitúdónál; január elejére 9,4 magnitúdóig jutott, de azóta ismét elhalványodott. Az, hogy ezt a csillagot 10,2 magnitúdónál észlelhettem egy 12x40-es binokulárral, az itteni jó észlelési körülményeknek köszönhető.

Folytattam az asztrofotózást is, és csaknem befejeztem a déli ég átfésülését. Néhány északi csillagkép fotózására is kirándultam (Delphinus, Equuleus, Taurus és Perseus). A Taurusról készült expozíción két óriási porfelhőt azonosítottam, melyeket korábban nem sikerült észlelnem. Az egész Botswanából látható Tejutat végigfényképeztem nagylátószögű objektívvel, és van néhány kiváló fotóm az állatövi ellenfényről. Ugyancsak jó felvétel készült az állatövi fényről a múlt év áprilisában. A Leóban látszott, 20 perces expozícióval sikerült megörökítenem. Asztrofotós felszerelésem lelke egy német gyártmányú Purus óragépes mechanika. A pólusraállítás nem valami egyszerű a déli félgömbön. Először a σ Octantisra állók rá, majd a SAO 258660-nal pontosítok, mivel ez a csillag közelebb van a pólushoz. A vezetés általában jól sikerül, bár csekély vezetési hibák előfordulnak, ha a kamera a zenitbe vagy az egyenlítő vidékére néz.

Tavaly novemberi felvételeim ellenőrzése közben egy fleggyanus jelenségre lettem figyelmes. Nagyjából 7 magni-

túdós elektromoskék csillagnyom látszott az egyik felvételen, míg az egy órával későbbi fotón ugyanaz az objektum csak 9 magnitúdónak mutatkozott. A csillagot később a SAO 194835-tel azonosítottam, melyet 9,0 magnitúdónak említ a katalógus. Vizuális észleléseim is ennyinek mutatják. A csillag spektráltípusa G8 III, tehát nem a flercsillagokra jellemző. Azonban egy halvány UV csillag is látóirányba eshet, vagy pedig emulziós hiba áldozata lettem. Az utóbbi esetben nagyon jól sikerült az emulziós hiba, ugyanis csak a színében tér el a csillag, a nyoma ugyanolyan, mint a többi csillagé. A flercsillagok energiájuk legnagyobb részét ultraibolyában bocsátják ki, de az, hogy valójában miért kék színű az én csillagnyomom, továbbra is rejtély számomra.

Az év elején két sötét ködöt sikerült észlelnem a Chamaeleonban, a déli pólus közelében. Ezeket berajzoltam saját Tejút-térképembe. Az egyiket az Sa 156-tal azonosítottam, de a másik elnevezését még nem sikerült kinyomoznom. Colin Henshaw (Botswana)

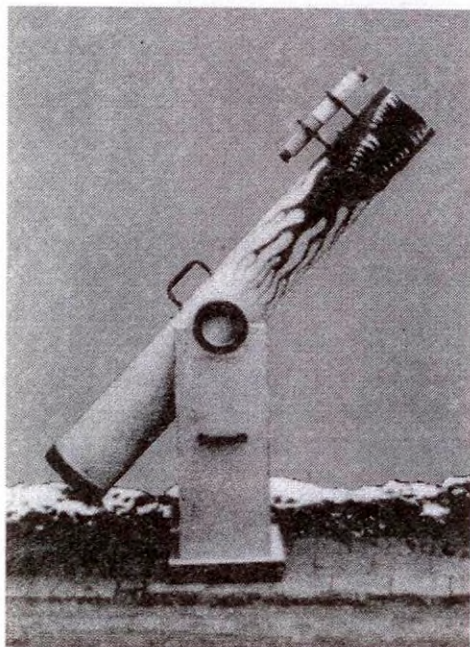
Az aradi Galaxis Klub

Klubunk 1993-ban helyiség nélkül maradt. A városi kultúrház vezetőségénél is győzött a merkantilis szellem. Nem tudtunk versenyezni egy kft-vel a bérlet fizetésében.

Nem adtuk fel, hiszen olvastuk, hogy John Dobson San Francisco Sidewalk Astronomers szervezetének sem volt eleinte helyisége, a Jackson és a Broderick utca sarkán találkoztak. Kiköltöztünk mi is, de nem az utcára, hanem a Marospartra. Együtt dolgozunk a közeli városi múzeummal, ahol távcsöveinket is tartjuk.

Észlelésekre főleg Csillag Attila 20 cm-es f/7,5-ös Zöld Sárkány nevű Dobson-távcsövet használjuk, továbbá 16 cm-es f/9-es Ninja Dobsonomat. Legutóbbi jelentkezésünk óta építettünk egy 20 cm-es f/10-es Dobson-távcsövet. Ezt és három kisebb 9 cm-es f/5-ös távcsövet díjtalanul kölcsönözzük a lelkesebb „né-

zelődőknek". E négy távcső optikáját és mechanikáját Csillag Attila készítette.

Csillag Attila Zöld Sárkány nevű 20 cm-es f/7,5-ös Dobson-távcsöve

A múlt évben huszonkét alkalommal tartottunk star party-t, több mint 1100 résztvevővel. A munka nagy részét Csillag Attila végezte a Zöld Sárkánnyal. Paradoxonnak tűnik, de klubunk most többet tehet a csillagászatért, mint amikor még volt helyisége és anyagi támogatása. A Meteor állandóan kézzől-kézre jár, és sokat segít a csillagászati ismeretterjesztésben. A Meteor csillagászati évkönyv nagyon hasznos a star party-k tervezésében. Ez a munka, no és a távcső-építés minden szabadidőnket leköti. Hamarosan mi is szeretnénk bekapcsolódni az észlelőprogramokba.

Végül szeretnék hozzászólni Becz Miklós cikkéhez. Kérem, ne vegye rossz néven, de ez a cikk nagy vidámságot keltett sorainkban. Például Miklós nagy szakmai hozzáértésről beszél a forgó-

számoly és a tubus építésekor. Klubunk 20 cm-es, 2 m fókuszu Dobson-távcsöve alumíniumozással együtt sem került többé, mint 1200 forintba. Az építés során — és ez a lényeg! — más szerszámot nem használtunk, mint kézi fűrész, fűrőgépet, csavarhúzó és kalapácsot. És a távcső nagyon szilárd, és jól működik. A fiókos rendszerű főtükörtartó okos és hasznos megoldás lehet, de mégis csak luxus.

A Dobson-távcső valóban a szegény ember távcsöve, csak pontosan kell követni a Bob Kestner cikkében leírtakat. Mi ezt tesszük, és reméljük, hogy nem sokára Aradon távcső-infláció következik be, és nem is akármilyen távcsövekkel, hiszen egy 20 cm-es nem éppen „zsebtávcső”.

Végül is köszönjük Dobsonnak és a Meteornak, és elmondhatjuk, hogy valóban létezik a „gyalogút a csillagokhoz”. Ezt az utat mindenki kipróbálhatja április 16-án, amikor világszerte csillagászati egyesületek, klubok vesznek részt az Astronomy Day akcióban. *Pteancu Mircea (Arad, Románia)*

Kedves Meteor!

Mint MCSE-tagnak, természetesen nekem is jár a Meteor, és gyakran találkozom benne bizonyos sajtótermékek csillagászati témájú képtelenségeivel. Mindmáig azt hittem, hogy ez csak kivétel lehet, de sajnos jómagam is egyre gyakrabban akadok ilyenekre. Így van ez a helyi napilappal, a **Délkelettel** is, melynek február 25-i számának 25. oldalán olvasható az alábbi világszenzáció:

Titokzatos csillag galaxisunk határán

Kaliforniai csillagászok új, fiatal csillagot fedeztek fel galaxisunk peremvidékén. Az új, még névtelen égitest, a Cassiopeiai csillagképben helyezkedik el, 90 fényévnnyire csillagrendszerünk központjától, és a forró kékcsillagok csoportjába tartozik. Mivel ezek élettartama csak néhány millió év, a kutatók biztosra veszik, hogy — legalábbis csillagászati méretekben —

egy nagyon fiatal csillagról van szó. Úgy látszik, benépesülnek naprendszerünk külső tájai. Az ideiglenesen 1991 HA2-nek nevezett égitest jelenleg pályájának a Szaturnuszon túl húzódó szakaszán száguld, átmérője 100 kilométer körül lehet.

Két hasonló égitestet, a Chiron-t és a Pholus-t, melyek pályája a Szaturnusz és a Neptunusz között van, már évekkel ezelőtt felfedezték a csillagászok, tavaly pedig két újabb égitestet „kaptak lencsevégre”, amelyek a Naptunon túl keringenek a Nap körül.

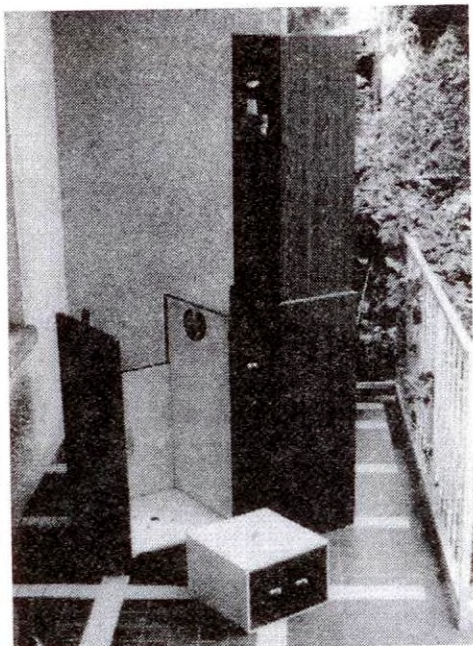
Az arizonai csillagászok által felfedezett legőjabb objektum 11-12-szer messzebb kering a Nap körül, mint Földünk. Pályájának legtávolabbi szakasza a Neptunon túl húzódik, akárcsak a Pholusé. A csillagászok szerint még jó néhány hasonló égitest kering naprendszerünk távoli vidékein.

Most sem sejtem, hogy csillagot, kisbolygót, holdat hol és merre láttak az arizonai csillagászok. Ennyi képtelenségre még helyesbítést is nehéz írni.

Más témáról: tavaly 14 napot töltöttem Írországban egy tanulmányút kapcsán. Egy este részt vettem egy közös ismerős révén az Ír Csillagászati Egyesület gyűlésén. Néhány adat róluk: 1937-ben alakult az IAS (Irish Astronomical Society), jelenleg mintegy 150 tagja van az egész országban. Felszereltségük, körülményeik lényegesen jobbnak mondható mint a miénk, mégis a tagság 70%-a 50 év fölötti. Mikor az MCSE-ről beszéltem, nem győztek csodálkozni, hogy nálunk mennyi fiataalt érdekel a téma. Kérték, hogy áruljam el nekik, milyen módszereink vannak.

Szerintem nem kell szégyenkezniük, ha Európa viszonylatában nézzük a dolgainkat.

Kívánok a szerkesztőségnek és minden tagtársnak sok sikert és egészséget az amatőrmunkához. *Székely István (Békéscsaba)*

Becz Miklós 290/1800-as Dobson-távcsöve (előtérben a fiókos tükrőtartó).

A műszerrel kapcsolatban lásd *Szegény ember távcsöve? c. cikkünket* (Meteor 1993/10., 20. o.)

100/500-as gömbtükör?

Egy MCSE-ügyeleti napon az optikák között válogatva megakadt a szemem egy 100/500-as MOM-tükrore. Sokan mondták, hogy felülete nem parabolizált, így ne várjak tőle sokat. Ennek ellenére mégis megvásároltam, amut nem bántam meg.

Némi esztérgálással, barkácsolással össze is állítottam a mindössze 480 mm tubushosszúságú távcsövet, amut nem kis izgalommal vittem ki az ég alá. Csillagtesztre a Vegát használtam. 106x-os nagyítással a kép meglepően jó volt, az Airy-korong éles peremmel, tökéletes gyűrűkkel látszott. A felület jól parabolizáltnak tűnt. 213x-os nagyítással simán, réssel sikerült bontanom a π Aquilaet és a δ Cygnit, még mindig tökéletes képalkotás mellett. A Szaturnuszról még

a viszonylag nagy, 26%-os központi kitakarás ellenére is kontrasztos képet kaptam.

A legnagyobb élményt azonban a mély-ég objektumok nyújtották a 32 mm-es, több mint 3°-os látómezőt biztosító okuláron át. Csodálatos látvány volt az Észak-Amerika-köd egyedülálló alakjával, a Fátyol-köd filamentjeivel, valamint a Rozetta-köd foltos megjelenésével. A műszer határfényességét nem tudtam pontosan megállapítani, de 13,5 magnitúdót biztosan mutatott.

A kis reflektor nagyon praktikus és könnyű műszer lett, melyet kis méretének köszönhetően bárhová magammal vihetek. (Vicián Zoltán)

ASTROBASE BBS

06-79/324-600 (9600 bps, V42, 0-24 h)

Szeretettel látunk az ASTROBASE BBS-ben, ahol óriási program- és információválaszték várja letöltésre éhes winchesteredet!

Az ASTROBASE BBS a Bajai Observatórium Alapítvány és a Magyar Csillagászati Egyesület üzemeltetésében állt a köz szolgálatába a Metlog Bt. támogatásával és a MATÁV Rt. közreműködésével.

Csillagászati programok, katalógusok, adatbázisok, képfeldolgozó programok, csillagászati képek, grafikák, animációk, matematikai, optikai tervező- és oktatóprogramok, csillagászati hírek, információk, körlevelek, METEOSAT-műholdfelvételek stb.

Jelen számunk képfeldolgozási és szerkesztési munkáiban Laczkó Zsolt, Taracsák Gábor ill. Sárneckzy Krisztián és Sebők György működött közre

Apróhirdetések

A CSILLAGÁSZATI ÉVKÖNYV alábbi kötetei rendelhetők meg az MCSE-től (1461 Budapest, Pf. 219.) kizárólag rózsaszín postautalványon történő befizetéssel: 1977, 1978, 1980, 1981, 1984, 1985, 1986, 1987, 1992, 1993. Az évkönyvek ára kötetenként 130 Ft.

HARMATLEGELŐ — még kapható Bödők Zsigmond, könyve, amely a magyar csillagnevekről és legendákról nyújt színes ismertetést. Megrendelhető 350 Ft-ért Kász László címén (7754 Bóly, Széchenyi tér 11.).

MEGVÉTELRE KERESSEM A Messier-album c. könyvet. Tóth Vilmos, tel.: (1) 160-03120

VENNÉK Telementor-mechanikát kézi vezérléssel vagy óramű meghajtással. **ELADÓ** egy 80/840-es Zeiss-objektívhez készült távcsőtubus. Élességállítás teleszkopikus, okulártartó, keresőtávcső-tartó van hozzá. Szabó Dániel, 1043 Budapest, Aradi u. 5.

ELADÓ 2 db síküveg korong (275 mm átm., 20 mm vastag — 1000 Ft). Terleczy József, 8229 Csopak, Kossuth u. 53. Tel.: (86) 346-588

ELADÓ garantált minőségű Zeiss 50/540-es refraktor kedvező áron, alumíniumtubusban, bilincsel (fotoállványra is tehető) + 1 db 16 mm-es Zeiss-okulár. Irányár: 15 ezer Ft. **ELADÓ** egy 12x50-es binokulár 4000 Ft-ért (LM= 5°). Lantos Zsolt, tel.: (1) 226-2682.

ELADÓ egy 156/970-es Newton-távcső finommozgatós tengelykereszttel, állvánnyal, keresőtávcsővel, fotoadapterrel, okulárral. Óramű csatlakoztatható. Ára 15 ezer Ft. Imre Zoltán, 1117 Bp., Irinyi u. 42. 1116. szoba. Tel.: (1) 185-3107.

